

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

The Development Desired Characteristics for Discipline of Ban Naraing School: A Participatory Action Research

ไพสุดา แก้วลือ¹⁾ และ ดร.ธนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข²⁾

Paisuda Kaeolue¹⁾ and Dr. Thanomwan Prasertcharoensuk²⁾

¹⁾สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง 2) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านนาเรียง จำนวน 125 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน แบบสังเกต แบบบันทึกเหตุการณ์ และแบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลแบบแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญและการเปรียบเทียบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการแบบสามเส้า นำเสนอรูปแบบผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยใช้กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้พัฒนานักเรียน และกิจกรรมประเมินวินัยนักเรียน ผลการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก คือ การร่วมมือในการพัฒนา การประพฤติตนตามระเบียบวินัย เกิดการเรียนรู้หลายประการทั้งด้านการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนานักเรียนในเชิงบวก และเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วมและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน

2) นักเรียนมีเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยไปในทางที่ดีขึ้นมีการปฏิบัติบ่อยครั้ง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีความพึงพอใจและยอมรับในการพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมาก แต่มีวินัยบางเรื่อง คือ การเข้าแถวเดินกลับบ้าน และทรงผมของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนานักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the process of developing desired characteristics for discipline of Ban Naraing School, and 2) to developing desired characteristics for discipline of Ban Naraing School through the process of participatory action research. Target group consisted of students in Pratom 1 - Mathayom 3 including 125. The instruments were a questionnaire, the assess behavior, an observation, reports of the work of a society, an interview. The analysis of data was made through the distribution of significant findings and content analysis. Data was then examined using triangulation technique. Research results were presented in the format of descriptive analysis. Data getting from questionnaire and assessment was analyzed to value of mean and standard deviation.

Research findings were as follows:

1) The process of developing desired characteristics for discipline of Ban Naraing School. By 4 activities: developing person activity, the activity establishes student discipline, the activity that use to develop student discipline, and the activity assesses student discipline, which the administration develops quality desires discipline side of a student is in many level, and find the good changing that are the cooperation in the development, self behavior according to regulations the discipline, be a lot of learning that about teamwork -motivation- discipline student manner development adds and the knowledge from practice by participation and action research to development desired characteristics.

2) The students can develop desired characteristics for discipline with the good changing level by stakeholder. The parents make content and admit in the developing. But there is some problem discipline such as, walking row back home and hair design of a secondary boy to continue develop for solve a problem.

Keywords: development for discipline, characteristics for discipline, participatory action research

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันกันในทุกๆด้านเพื่อให้ก้าวทันกระแสที่สำคัญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน ส่งผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจ การเลือกใช้ค่านิยมที่เหมาะสม ทำให้พฤติกรรมด้านวินัยในตัวเองเปลี่ยนแปลงไป ไม่สนใจในสิ่งรอบข้าง ขาดการควบคุมตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งควบคุมความประพฤติของคน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาวินัยให้กับนักเรียนนั้น ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับนักเรียนได้ คือ การสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างกัน การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก หลีกเลี่ยงการให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่ไม่

เหมาะสม ครูควรมีการให้ข้อมูลสะท้อนกลับในเชิงแก้ไขพฤติกรรมต่อนักเรียน และปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดีข้อเสียต่างๆ [10] ขณะเดียวกันก็ต้องส่งเสริมครูในโรงเรียนให้สามารถจัดกิจกรรมที่จะช่วยอบรมบ่มนิสัยนักเรียนทุกคนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมด้วย [4] รวมทั้งการปฏิบัติตนของผู้บริหารที่เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านคุณธรรม จริยธรรมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ชุมชน ครู สังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรัฐบาลต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหา [12] เพื่อให้ นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมจิตสำนึก และมีวิถีชีวิตที่มีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา

6 กำหนดให้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข [9] เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่กำหนดให้กระบวนการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนต้องมีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมทั้งด้าน คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลเมืองโลก [8]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงกำหนด นโยบายโรงเรียน คุณธรรมขึ้น พร้อมทั้งกำหนดพันธกิจให้มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมนำความรู้ และมีคุณลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน [7] ขณะเดียวกันโรงเรียนบ้านนาเรียง ก็ได้ตอบรับนโยบาย และเห็นความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และนโยบายของเขตพื้นที่จึงได้ดำเนินการจัด ทำคู่มือประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2555 ที่ผ่านมามีผลการประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวม ข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด คือ ด้านวินัย คิดเป็นร้อยละ 68.67 และจากการสำรวจความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครองโดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น เรื่อง “ปัญหาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง” ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ที่นักเรียนขาดมากที่สุด คือ ด้านวินัย และส่วนใหญ่ได้ลงความคิดเห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ นักเรียนมีปัญหาและควรได้รับการแก้ปัญหาเร่งด่วนคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย นั้นบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันหา

แนวทางในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินการ ที่มีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามาร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน ตั้งแต่ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหา ร่วมตัดสินใจหาแนวทาง แก้ปัญหาและดำเนินการ รับผิดชอบจนกระทั่งสิ้นสุด การวิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาวินัยที่ยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและผลจากการมีส่วนร่วมในการ แสดงความเห็นของผู้ร่วมวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญและสนใจในการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน โดยใช้การวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีกิจกรรมซึ่งเป็นกระบวนการ ในการพัฒนาวินัยนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาและ สร้างความตระหนักแก่บุคคลากร กิจกรรมปลูกฝังวินัย นักเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม (พบครูประจำชั้น –ครูเวร ประจำวัน) จริยธรรมสุดสัปดาห์กิจกรรมพัฒนานวินัยนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน เช่น พัฒนาด้านพฤติกรรม ใช้กิจกรรมกลุ่มงาน (กลุ่มสี่) ประกวดห้องเรียนสะอาด พี่หวั่น้องน้องไหวพี่ พัฒนาด้านการแต่งกายและด้านทรงผม ใช้กิจกรรมตรวจ เครื่องแบบ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัย คือ ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู สภานักเรียนผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของ นักเรียนให้ดีขึ้น และใช้เป็นพื้นฐานหรือแนวทางในการ พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในข้ออื่นๆ ให้มีคุณภาพมากขึ้นนักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัย เพื่อตอบสนองต่อกระแสของความต้องการของสังคมและ ประเทศชาติต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง
2. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียงโดยใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านนาเรียง จำนวน 125 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งหมด 225 คน สามารถแยกข้อมูลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

ผู้ร่วมวิจัย	จำนวน (คน)	ผู้ให้ข้อมูล	จำนวน (คน)
ผู้บริหารสถานศึกษา	1	ผู้บริหารสถานศึกษา	1
ครู	18	ครู	18
สถานักเรียน	25	คณะกรรมการสถานศึกษา	7
ตัวแทนผู้ปกครอง	45	ตัวแทนสถานักเรียน	10
		ผู้ปกครองนักเรียน	100
รวม	89	รวม	136

2. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีการดำเนินการตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart [6] โดยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2556 แบ่งออกเป็น 2 วนรอบ มี 8 ขั้นตอน วนรอบละ 4 ขั้นตอน

วนรอบที่ 1 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 – มกราคม พ.ศ. 2557

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน 4 รูปแบบกิจกรรม คือ 1) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร 2) กิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน 3) กิจกรรมที่ใช้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน 4) กิจกรรมประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ นำแผนปฏิบัติงานที่วางแผนไว้มาดำเนินการตามปฏิทินปฏิบัติงานตามกระบวนการ PAOR โดยใช้กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต ดำเนินการเป็น

2 ช่วง คือ ระยะก่อนการวิจัยและระยะดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยประชุมสะท้อนผล วิเคราะห์สรุปผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้ปรับปรุงการดำเนินงานในวนรอบที่ 2 ต่อไป

วนรอบที่ 2 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2557

ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนใหม่ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันนำปัญหาที่พบในรอบที่ผ่านมาวางแผนใหม่ เพื่อทบทวนผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย และจัดวางแผนดำเนินการใหม่ในวนรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ นำแผนปฏิบัติงานกิจกรรมการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขมาดำเนินการใหม่ให้บรรลุมีแนวการดำเนินเช่นเดียวในวนรอบที่ 1 แต่มีเข้มและรัดกุมมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การสังเกตใหม่ ใช้วิธีการเดียวกันกับรอบที่ผ่านมา และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่บกพร่องโดยเพิ่มเติมการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการขั้นสังเกตมาสะท้อนผลโดยจัดประชุมครูในโรงเรียน และจัดประชุมกลุ่มย่อย ระหว่างตัวแทนผู้ปกครอง มาร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการปฏิบัติงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย คือ ตัวผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ซึ่งต้องวางตัวเป็นกลางไม่ลำเอียงไปยังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามเครื่องมือที่สร้างขึ้น

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

1) แบบสอบถามสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์วินัยนักเรียนด้านความประพฤติ ด้านการแต่งกาย และด้านทรงผม

3) แบบประเมินความพึงพอใจโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการดำเนินดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์วินัยนักเรียน

4) แบบบันทึกเหตุการณ์และแบบสังเกต

3.3 เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

4.1 เชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน นำมาประมวลผลและนำเสนอข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ในแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญและใช้การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Content Analysis) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสามเ้า

4.2 เชิงปริมาณวิเคราะห์จากแบบสอบถามในแต่ละด้านจากครู ผู้ปกครอง แล้วมาวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงบรรยายโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (%) ร้อยละค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายข้อ แล้วแปลผลโดยพิจารณาในแต่ละระดับการดำเนินการ 5 ระดับ โดยแปลค่าเฉลี่ย (μ) ของคะแนนจากแบบสอบถาม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษากระบวนการการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียงโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรม 4 กิจกรรมหลักในการพัฒนา คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย กิจกรรมพัฒนาประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ภาพรวมในการปฏิบัติตามกระบวนการอยู่ในระดับมาก

1.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง

โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพบว่า

1) สภาพปัญหาของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียนจากผลการสำรวจความคิดเห็นทั้งครู ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน จากการเรียงลำดับปัญหาและการลงคะแนนเสียง ผลปรากฏว่าลำดับของปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านที่ควรพัฒนาและแก้ปัญหา ก่อน คือ ปัญหา นักเรียนขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยมากอันดับแรก และสรุปขอบเขตการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านความประพฤติ ด้านการแต่งกาย ด้านทรงผม

2) ผลที่จากการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยผ่านกิจกรรม 4 กิจกรรม และมีการสะท้อนผล ปรากฏว่า กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนที่ประสบความสำเร็จมีการเปลี่ยนแปลงกับนักเรียนได้ชัดเจน คือ กิจกรรมแบ่งกลุ่มสี่ กิจกรรมพัฒนาด้านความประพฤติเรื่อง การรักษาความสะอาด ซึ่งเป็นที่น่าพอใจความรับผิดชอบนักเรียนมีพฤติกรรมปรับปรุงพัฒนาขึ้น การเข้าแถวหน้าเสาธงเข้าแถวไปเรียนทำกิจกรรมให้ในระดับดีมาก แต่ปัญหาการเข้าแถวและเดินแถวกลับบ้านต้องปรับปรุงและพัฒนาต่อไป การแสดงความเคารพอยู่ในระดับน่าพอใจมาก กิจกรรมพัฒนาด้านการแต่งกายและทรงผม การแต่งกายนักเรียนถูกระเบียบ จะมีปัญหาทรงผมนักเรียนชายที่ต้องคอยตัดเตือน กำชับ และต้องปรับปรุงต่อไป โดยภาพรวมการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($= 4.49, = 0.53$)

นอกจากนั้น การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ทำให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองขึ้น และเกิดผลไปในทางที่ดีขึ้น ดังนี้

1) เกิดการเปลี่ยนแปลง

(1.1) เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีความเข้าใจ เกิดความตระหนักในความสำคัญของการ

พัฒนาตนเองและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนขึ้น

(1.2) เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน มีส่วนร่วมทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี ทำงานเป็นระบบมากขึ้น และกลุ่มผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการทำกับ ติดตามพฤติกรรมนักเรียน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยนักเรียนมากขึ้น

(1.3) เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับโรงเรียน คือ โรงเรียนมีกระบวนการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนอย่างชัดเจน และภาพลักษณ์ บรรยากาศภาพรวมของโรงเรียนสะอาด น่าอยู่น่าเรียน นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น

2) การเรียนรู้

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ควรทำอย่างต่อเนื่อง ซ้ำไปซ้ำ โดยใช้กิจกรรมเดิมแต่ทำบ่อยๆจนเกิดความเคยชิน จนนักเรียนรู้สึกว่าเป็นนิสัย การมีวินัยก็จะมีมากยิ่งขึ้น

3) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการปฏิบัติจริง

กิจกรรมและแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนานักเรียนในแต่ละช่วงวัยอาจจะไม่เหมือนกัน กิจกรรมเดียวกันคนหนึ่งอาจจะมีพัฒนาการมากกว่าอีกคน ดังนั้น สิ่งที่จะต้องเป็นตัวกลางเพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมาย คือ ครูหรือผู้ที่ทำหน้าที่พัฒนาในเรื่องนี้เฉพาะ

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1 ผลจากการศึกษากระบวนการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง พบว่า

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียงโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่มีกิจกรรม 4 กิจกรรมหลักในการพัฒนา คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย กิจกรรมประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งต้องใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และกระบวนการการ

มีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน วางแผนร่วมกัน การสะท้อนผลนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไปมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ [11] ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้าช่วยเหลือสนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆอาจมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในกระบวนการบริหาร นอกจากนั้นการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการดำเนินการพัฒนาวินัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart [6] ที่มุ่งเน้นบูรณาการเชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติที่ได้จากการทำวิจัยกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง

2.2 ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

1) กิจกรรมพัฒนาบุคลากร พบว่า ครูฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่ตรงเวลา แต่งกายเป็นแบบอย่างแก่ครูด้วยกันและแก่ลูกศิษย์ให้เกิดแรงบันดาลใจ อยากจะทำให้สิ่งที่ตั้งตามด้วย ทั้งนี้เพราะว่าครู คือ ผู้กระตือรือร้นของสัตว์โลก เป็นตัวอย่างที่ถูกต้องในการปฏิบัติตน สอดคล้องกับแนวคิดของ [2] และ [5] ที่อธิบายว่าการสร้างระเบียบวินัย ครู คือ ผู้มีบทบาท มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาโดยรอบด้านในตัวผู้เรียนและเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ครูทำหน้าที่กำกับติดตามนักเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยสร้างกำลังใจแก่ครู มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กต่อไป

2) กิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมจริยธรรมสุดสัปดาห์ พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พฤติกรรมดีขึ้น ช่วยเหลือผู้อื่น รู้หน้าที่ตนเอง และมีสมาธิมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นกิจกรรมฝึกฝนวินัยให้

นักเรียนระหว่างครูกับนักเรียนอย่างใกล้ชิดสอดคล้องกับการแนวคิดการพัฒนาวินัยของวัลลภา [1] และ [10] ในเรื่องการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อสร้างนิสัยเพิ่มประสบการณ์เน้นระเบียบ มีการจัดบรรยากาศห้องเรียนให้น่าอยู่ นักเรียนจะให้ความร่วมมือ ประพฤติตนมีวินัย และสนใจการเรียนมากขึ้นเมื่อบรรยากาศในห้องเรียนทำให้การฝึกอบรมวินัยน่าสนใจยิ่งขึ้น

3) กิจกรรมที่ใช้ในพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสี่พบว่า นักเรียนเข้าใจหน้าที่ของตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีม ซึ่งผลจากการทำงานช่วยกันนี้ทำให้ผลงานที่ได้ออกมาเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันทำงานระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง มีการช่วยเหลือกันในกลุ่มสี่เดียวกัน ที่รับฟังความคิดเห็นน้องสอดคล้องกับแนวคิดของ Garrison [3] การสร้างวินัยหรือการมีระเบียบวินัย แบบประชาธิปไตยในห้องเรียนว่าจะช่วยส่งเสริม และปลูกฝังให้ เด็กเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง สามารถควบคุมตนเองได้มีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม

4) กิจกรรมประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน พบว่า เมื่อเด็กได้รับการเสริมแรงในเชิงบวก เช่น การชมเชย การพูดคุยยกย่อง การยอมรับการให้คะแนน ตลอดจนการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เขาสนใจ เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจอยากจะทำ ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยการยอมรับโดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดี ที่มีวินัย ให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อน หลังจากนั้นเมื่อเด็กทำบ่อยๆ ซ้ำๆ ก็จะทำให้เกิดความเคยชินและเป็นวิถีชีวิตในที่สุด สอดคล้องกับ [2] แต่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำเป็นต้องค่อยๆ พัฒนาไปทีละขั้นจนกระทั่งสมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นบริบทเฉพาะโรงเรียน อาจจะมีข้อจำกัดในการนำอ้างอิงไปใช้ แต่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกันที่

มุ่งพัฒนาด้านวินัยนักเรียน

2) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาจึงต้องมีความอดทน ความพยายาม ในการปลูกฝังและการพัฒนา อาศัยกิจกรรมเดิม แต่ทำซ้ำไปซ้ำมา เพื่อให้เกิดเป็นนิสัย และวินัยที่เกิดจากใจ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

3) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในระยะเวลา 1 วัน นั้น สำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวินัยนักเรียนนั้น ควรมีการเพิ่มระยะเวลา อาจเป็น 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของช่วงวัย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้มีเวลาได้เรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้น

1.2) สำหรับครู

1) กิจกรรมที่ต้องปลูกฝังวินัยต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ทำซ้ำไปซ้ำมาจนเกิดเป็นนิสัยและต้องทำด้วยใจ โดยมีครูสร้างแรงจูงใจและการเสริมแรงในเชิงบวก

2) กิจกรรมที่ดีแล้ว เช่น กิจกรรมโฮมรูม การแบ่งกลุ่มสี่ การทำความสะอาด เป็นต้น โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความมีวินัยอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2) ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนไปพร้อมกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Devahasatin Na Ayudhaya W. Personnel and student. Bangkok: Faculty of Education, Chulalongkorn University; 1985.
- [2] Dhammapidok (P.A. Payutto). 2nd. Moral development. Bangkok: Sahathanmic Company; 1995.

- [3] Garrison, K. A student disciplinarian practices in two Georgia high school. *The journal of education research*, 53(2), 153-156; 1959.
- [4] Homewong J. The development operating support self-discipline, respondent of Banbonsaharatbumrong School, Nakhon Province. Independent study for the degree of master of education. In *Educational Administration, Graduate School, Mahasarakham University*; 2009.
- [5] Kettat S. Education for life and social. Bangkok: Thaiwatanapanich; 1975.
- [6] Kemmis, S., and McTaggart, R. Participatory action research and the study of practice in Atweh, B., Kemmis, S., Weeks, S.P. (Eds.), *Action research in practice: Partnerships for social justice in education*. London: Routledge; 1998.
- [7] Khonkaen Primary Educational Service Area Office 4 . Policies and plans. Retrieved August 21, 2013, from; 2012.
- [8] Ministry of Education, Thailand. The basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). B. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand, Limited; 2008.
- [9] Office of The Basic Education Commission. Bangkok: The Prime Minister's Office; 2002.
- [10] Trangkasombat U. Discipline your child. 4th ed. Bangkok: Santa, printing; 2548.
- [11] Wisalaphorn S. Decentralization of administration and management education. [n.p.: n.d.]. (Mimeographed); 1998.
- [12] Wonganakarn P. Performance of ethic promotion of Kowittamrong Chiangmai School. Independent study for the degree of master of education. In *Educational Administration, Graduate School, Chiangmai University*; 2008.